

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АТЕСТОВАНИХ ПЛІДНИКІВ
РОСІЙСЬКОЇ РИСИСТОЇ ПОРОДИ ТА ІМПОРТНОГО ГЕНОФОНДУ
ПРИ РОБОТІ ІЗ НЕЮ**

Корнієнко О. О., Алещенко О. О.

Інституту тваринництва НААН

В статті представлені результати племінного використання атестованих плідників російської рисистої, а також французької та американської стандартбредної порід. Проведено індивідуальний аналіз інтенсивності заводського використання та якості нащадків кожного з них, в тому числі плідників американської стандартбредної та французької рисистих порід. Визначено зміни, які відбулися у генеалогічній структурі та рівні роботоздатності коней російської рисистої породи під впливом використання атестованих плідників. Виділені найбільш перспективні та цінні жеребці - плідники для подальшої племінної роботи у розрізі ліній. Проведено оцінку генетичного профілю російської рисистої породи та тих змін у ньому, які зумовлені використанням плідників французької рисистої породи.

Ключові слова: коні, генетичний профіль, російська рисиста, плідники, лінія, жвавість

Вступ. Атестація жеребців – плідників являє собою комплексну оцінку їх якості за сумою ознак з метою виявлення їх племінної цінності [3, 4]. В Україні атестація плідників проводиться на підставі наказу Міністерства аграрної політики і продовольства України і, починаючи з 2005 року, коли і було ухвалено положення про її проведення, є щорічним заходом селекційного процесу [1]. За 9 років, тобто за період з 2006 по 2014 рр., протягом яких проводиться атестація, до племінного використання було допущено 79 плідників, з них 49 – російської рисистої породи, 11 – американської стандартбредної породи, 15 – французької рисистої. Від більшості з них отримано ряд ставок, що дозволяє зробити певні висновки про їх племінну цінність та намітити перспективи подальшої роботи з ними.

Мета і завдання досліджень. Метою досліджень було проведення аналізу ефективності та результатів племінного використання плідників російської рисистої та імпортного генофонду (американської стандартбредної, французької рисистої), які використовуються для її покращення, допущених до відтворення маточного поголів'я.

Методика та вихідний матеріал. Для проведення індивідуального аналізу ефективності та результативності використання атестованих плідників були вивчені наступні показники: кількість покритих кобил та отриманих лошат, відсоток випробуваних лошат, з них кількість коней класу жвавості 2.10 та 2.05, а також 2.13,0 у віці 3-х років, кількість зарахованих нащадків до відтворного складу, в тому числі атестовано синів. Для встановлення впливу плідників французької рисистої породи на показники роботоздатності, вивчено накопичення маркерних алелів, які обумовлюють її підвищення, у генотипі молодняку, отриманого від них в порівнянні із загальним їх рівнем у російській рисистій породі. Матеріалом досліджень слугували дані первинного племінного обліку (форма 8-к, форма 10-к), результати іподромних випробувань рисистого молодняку, результати імуногенетичної експертизи.

Результати і їх обговорення. Проведений аналіз показав, що 21 плідник, який отримав дозвіл для племінного використання, належить до лінії Воломайта, результати племінного використання мають 15 з них, решта – вибула так і не будучи задіяними у відтворенні.

Таблиця 1. Ефективність та результативність використання агестованих плідників ліній Воломайта та Лоу Гановера

Кличка	Жвавість, хв.с	Тривалість племінного використання, років	Покрито кобил, голів	Отримано лощат, голів	Випробувано, %	Виявлено рисаків класу, голів			Зараховано до відтворного складу		В т.ч. атестовано синів
						2.13 і жвавіше 3-х років	2.10	2.05	гол.	%	
Лінія Воломайта											
Сюрприз	2.04,0	18	220	105	33,3	1	6	1	10	9,5	-
Камін	2.01,2	15	127	90	88,8	5	24	10	14	15,6	3
Беглец	2.03,9	10	23	14	42,8	1	3	-	-	-	-
Гумін	2.05,8	7	57	45	75,5	4	8	2	11	24,4	1
Київ	2.00,8	7	15	11	63,6	1	-	1	-	-	-
Приморек	2.01,5	7	84	60	80,0	4	7	2	5	8,3	1
Гайдук	2.02,6	7	30	20	50,0	1	2	3	2	10,0	-
Гусар	2.05,0	7	35	28	52,0	4	1	-	3	10,7	-
Графік	1.57,6	2	26	20	55,0	2	6	2	-	-	-
Гліссер	2.04,4	5	29	20	60,0	4	6	1	5	25,0	-
Кардінал	2.02,9	3	19	8	12,5	-	-	-	-	-	-
Гелікон	2.04,8	3	18	12	25,0	-	2	-	-	-	-
Град	2.06,7	3	10	8	-	-	-	-	-	-	-
Гімней	2.07,8	3	15	10	50,0	-	-	-	5	-	-
Гогогун	2.00,0	1	27	24	37,5	-	-	-	-	-	-
Рапорт	2.02,1	1	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	2.03,1	99	748	475	55,1	27	65	22	55	11,6	5
Лінія Лоу Гановера											
Прогул	2.01,3	15	134	74	56,8	-	4	1	15	20,2	-
Абсолютний	2.02,1	9	91	61	54,1	1	11	3	9	14,8	1
Капелан	2.03,0	6	27	25	56,0	-	3	-	1	0,1	-
Оазіс	2.05,0	4	18	6	33,3	-	-	-	-	-	-
Усього	2.02,9	34	70	166	54,8	1	18	4	25	15,1	1

З поміж 15 плідників лінії Воломайта представлених у проведених дослідженнях, тільки 7 є діючими, а решта – вибули з відтворення

Серед діючих жеребців кращим за якістю потомства є Камін 2.01,2 та обидва його сини – Графік 1.57,6 та Гайдук 2.02,8, серед випробуваних нащадків яких більше половини коней високого класу жвавості (табл. 1).

В потомстві Каміна частка рисаків класу жвавості 2.10 та 2.05 становить 42,5 % від випробуваних, у потомстві Графіка та Гайдука, відповідно, 75,0 % та 40,0 %. Також, нащадки цих плідників характеризуються високою скоростиглістю на що вказує висока доля рисаків, які проявили жвавість вищу за 2.13,0 у віці 3-х років, відповідно, 6,3 %, 10,0 % та 25,0 % від випробуваних (див. табл. 1). Не дивлячись на власну високу роботоздатність, за 7 років племінного використання середньою якістю потомства зарекомендував себе плідник Київ 2.00,8, частка рисаків класу жвавості 2.05 в потомстві якого становить 14,3 % від випробуваних. При цьому, виявлений рисак жвавніше за 2.13 у віці 3-х років, говорить про скоростиглість його нащадків, хоча сам Київ доволі пізньоспілий. Інші молоді плідники такі як: Кардінал, Рапорт лише розпочинають племінне використання, маючи перші ставки, які поки що не випробувані. Перша ставка від Гоготуна є доволі посередньої якості за результатами випробувань, молодняк від нього має недоліки у будові кінцівок, які дуже знижують призову роботоздатність.

Найбільш жлавим та скоростиглим потомством, серед вибулих жеребців, характеризуються плідники: Глісер в потомстві якого частка коней класу жвавості 2.10 та 2.05 становить 58,3 %, та 33,3 % рисаків проявили жвавість 2.13 і вище у віці 3-х років від випробуваних; Сюрприз, відповідно, 19,9 % та 2,8 % від випробуваних та Гумін, відповідно, 29,4 % та 11,8 % від випробуваних (див. табл. 1). При цьому, від перших двох плідників не було отримано жодного продовжувача, тому роботу із їх цінним генофондом буде продовжено через зарахованих від них до відтворення кобил.

В цілому ж, використання атестованих плідників лінії Воломайта сприяло збільшенню в породі кількості рисаків класу жвавості 2.10 та 2.05, відповідно, на 24,0 % та 8,4 %, а представників цієї лінії у генеалогічній структурі на 11,6 %. Найбільший вплив на формування відтворного складу породи мали такі плідники як: Сюрприз, Камін, Гумін, Приморськ, Глісер та Гіменей від яких було зараховано до відтворення найбільше потомків, особливо кобил.

До лінії Лоу Гановера належать чотири плідники з атестованих, три з яких вже вибули з відтворення. Від єдиного діючого плідника Капелана 2.03,0, який за шість років племінного використання був задіяний досить обмежено (4 кобили за сезон), не отримано жодного продовжувача (див. табл.1). А з огляду на досить поважний вік плідника (20 років) та ймовірність його виведенням із відтворення будь якої митті, можна констатувати, що лінія Лоу Гановера фактично "пішла у матки". В цілому, використання плідників лінії Лоу Гановера сприяло збільшенню кількості коней класу жвавості 2.10 та 2.05 в породі, відповідно, на 19,8 % та 4,4 %. Найбільший вплив на формування відтворного складу породи мали Абсолютний 2.02,1 та Прогул 2.01,3, від яких було зараховано до відтворення найбільше потомків.

За дослідний період в лінії Скотланда було атестовано 28 плідників, результати племінного використання мають 19 з них, решта – вибула так і не будучи задіяними у відтворенні. З поміж 19 плідників лінії Скотланда – 5 вибули з відтворення, а решта є діючими. Кращими за якістю потомства серед діючих плідників є Голос 2.07,5, Регістр 2.01,3, Мотів 2.01,5, Пресс 2.01,8 та Ільдегіз 2.02,2 нащадки від яких характеризуються високою жвавістю (табл. 2). Як показали дослідження, в потомстві Голоса частка рисаків класу жвавості 2.10 та 2.05 становить 21,5 % від випробуваних, у потомстві Регістра, відповідно, 33,3 %, у потомстві Мотіва, відповідно, 100,0 %, в потомстві Пресса – 7,7 %, в потомстві Ільдегіза – 28,0 %. Не дивлячись на високу власну продуктивність, низькою якістю потомства характеризуються плідники Вертеп 1.59,8, Гіпс 2.02,2, Кунгур 2.02,6. В потомстві Вертепа за п'ять років племінного використання не виявлено жодного рисака високого класу жвавості серед випробуваних двох ставок, так само як і у потомстві Гіпса та Кунгура. Досить жлавими потомками (середня жвавість у віці 2-х років 2.26,5 хв.с) вже у першій ставці зарекомендував себе Київград 2.01,4, але вже у віці 3-х років нащадки від нього показали гірший результат через прогресування наливів скакальних суглобів, що значно знижує здатність до призової боротьби.

Таблиця 2. Ефективність та результативність використання атестованих плідників ліній Скотланда, Заморського Чуда та Фанданго

Кличка	Жвавість, хв.с	Тривалість племінного використання, років	Покрито кобил, голів	Отримано лошат, голів	Випробувано, %	Виявлено рисаків класу, голів			Зараховано до відтворного складу		В т.ч. атестовано синів
						2.13 і жвавіше 3-х років	2.10	2.05	гол.	%	
Пересвет	2.03,0	17	254	164	57,3	3	22	3	20	12,2	2
Ільдегіз	2.02,2	12	41	30	88,0	-	5	2	5	16,7	3
Голос	2.07,5	11	135	95	58,9	4	9	3	12	12,6	2
Географ	2.01,7	10	75	50	76,0	1	7	4	8	16,0	2
Растр	2.05,3	9	54	40	80,0	-	5	-	3	7,5	-
Ямб	2.06,2	8	17	9	77,7	-	1	1	1	11,1	-
Пресс	2.01,8	5	29	26	19,0	-	2	-	2	7,7	-
Вертеп	1.59,8	5	26	18	33,3	1	-	-	-	-	-
Регістр	2.01,3	5	46	27	33,3	-	1	2	1	3,7	-
Час	2.09,0	4	15	13	61,5	-	2	-	-	-	-
Могів	2.01,5	3	6	4	50,0	1	1	1	-	-	-
Кунгур	2.02,6	3	22	8	25,0	-	-	-	1	12,5	1
Діксон	2.03,1	3	11	6	-	-	-	-	-	-	-
Гіпс	2.02,2	3	17	8	12,5	-	-	-	-	-	-
Бальзак	2.01,7	3	27	10	10,0	-	-	-	-	-	-
Діалект	2.05,6	2	8	2	-	-	-	-	-	-	-
Київград	2.01,4	2	29	25	28,0	-	2	-	-	-	-
Прогрес	2.00,3	2	22	11	36,3	1	-	-	-	-	-
Карфаген	2.00,4	1	13	5	-	-	-	-	-	-	-
<i>Усього</i>	<i>2.02,9</i>	<i>108</i>	<i>847</i>	<i>551</i>	<i>52,9</i>	<i>11</i>	<i>57</i>	<i>16</i>	<i>53</i>	<i>9,6</i>	<i>10</i>
Заморського Чуда											
Глобус	2.06,9	13	84	37	37,8	-	1	-	3	8,1	-
Фанданго											
Герміт	2.02,5	5	30	25	68,0	-	-	2	2	8,0	-

Досі не оціненим за якістю потомства залишається Діалект 2.05,6 від якого за три роки племінного використання не випробувано жодного нащадка. Інші молоді плідники Карфаген 2.00,4 та Бальзак 2.01,7 лише розпочинають племінне використання, маючи перші ставки, які тільки розпочали свої випробування. Перша ставка від Прогрес 2.00,3 виявилася доволі жвавою, виявлений один рисак жвавіше 2.13 і віці 3-х років, що робить його перспективним для подальшої племінної роботи.

Серед вибувших плідників лінії Скотланда, кращими за якістю потомства є Пересвет 2.03,0 та Географ 2.01,7, потомство яких характеризується високою жвавистю та скоростиглістю. Так, частка рисаків класу жвавості 2.10 та 2.05 в потомстві Пересвета становить, відповідно, 23,4 % та 3,2 %, а в потомстві Географа – 18,4 % та 10,5 % від випробуваних. А відсоток коней, які у віці 3-х років проявили жвависть 2.13,0 і вище в потомстві обох, становить, відповідно, 3,2 % та 2,6 % (див. табл. 2). Хоча від обох плідників отримано та атестовано продовжувачів, згідно досліджень вони характеризуються низькою якістю потомства і не мають племінної цінності для подальшої селекційної роботи (Вертеп, Гіпс та Кунгур).

В цілому, використання плідників лінії Скотланда сприяло збільшенню кількості коней класу жвавості 2.10 та 2.05 в породі, відповідно, на 18,9 % та 5,5 %, а представників цієї лінії у генеалогічній структурі на 9,6 %. Найбільший вплив на формування відтворного складу породи мали Пересвет, Голос та Географ від яких було зараховано до відтворення найбільше потомків.

Оцінюючи результативність племінного використання плідників лінії Заморського Чуда та Фанданго можна констатувати, що у породі відбувся їх перехід "у матки", оскільки обидва плідники, атестовані в цих лініях, вже вибули з відтворення, при цьому жодного продовжувача від них не отримано, а їх вплив на покращення породи був мінімальним, як за кількістю виявлених рисаків класу жвавості 2.10 та 2.05, відповідно 7,1 % та 8,0 %, так і за кількістю зарахованих до відтворення коней (див. табл. 2).

З метою покращення жвавісних показників у коней російської рисистої породи у селекційній роботі застосовують ввідне схрещування із американської стандартбредної та французької рисистими породами, при цьому якщо перша є однією із вихідних порід [6], то рисаків французької рисистої породи використовували у якості експерименту, від якого у різні періоди то відмовлялися, з огляду на отриманні результати, то знову повторювали [5]. Проведенні дослідження показали, що за останні 9 років було атестовано 15 плідників французької рисистої породи – попередні результати племінного використання мають 11 з них.

Велика популярність плідників цієї породи в останні роки пов'язана, по-перше, зі світовими досягненнями французьких рисаків, а по-друге, із тим, що більшість французьких плідників є нащадками видатних плідників американської стандартбредної породи на що вказує їх рівень кровності за американською стандартбредною породою (табл. 3), та вони, відповідно, відносяться до найпрогресивніших стандартбредних ліній та гілок, тому, використовуючи їх, селекціонери замінюють відсутність класних плідників американської стандартбредної породи. Це підтверджують і проведені дослідження. Так дослідження показали, що лише Мінден та Ідало з поміж всіх французьких рисаків, які були атестовані для селекційної роботи із породою, відносилися до класичної французької лінії Рейнольдса та мали кровність за американською стандартбредною породою, відповідно, 4,74 % та 13,35 %. Решта плідників відносяться до стандартбредних ліній Воломайта (53,8 %) та Скотланда (46,2 %) із кровністю за американською стандартбредною породою у межах від 42,03 % до 65,7 % та навіть 90,04 %.

В певній мірі, заміна французькими плідниками відсутність класних стандартбредних є виправданою через те, що якість атестованих плідників американської стандартбредної породи є значно нижчою, навіть порівнюючи показники жвавості, але з огляду на історію створення російської рисистої породи більш бажаним є використання для її удосконалення все ж таки плідників американської стандартбредної породи. При цьому, дослідження показали, що в результаті використання плідників французької рисистої породи кількість коней високого класу жвавості 2.10 та 2.05 в породі збільшилася, відповідно, на 29,5 % та 9,8 %, а американської стандартбредної – на 21,4 % та 10,7 %, при більшому відсотку коней класу жвавості 2.05 і жвавіше серед потомків останніх.

Таблиця 3. Ефективність та результативність використання плідників французької та американської рисистих порід

Кличка	Жвавість, хв.с	Кровність за ам.ст. %	Три плем. використання, років	Покрито кобил, голів	Отримано лошаг, голів	Випробувано, %	Виявлено рисаків класу			Зараховано до відтворного складу		В т.ч. атестовано синів
							2.13 і жвавіше 3-х років	2.10	2.05	гол.	%	
Французька рисиста												
Мінден	1.17,0	4,74	6	85	70	82,8	1	20	5	23	32,9	1
Інтерпі де Авіль	1.12,8	30,55	4	31	25	16,0	1	2	-	-	-	-
Люпінг Сан	1.12,9	42,03	3	25	18	82,4	-	2	1	1	5,6	-
Монпельє	н.в.	90,04	3	20	11	68,5	1	3	1	-	-	-
Карп Діем	1.14,3	59,23	сп.	17	11	81,8	-	4	1	4	36,4	1
Ілліко Престо	1.14,9	65,7	2	17	13	84,6	-	1	2	1	7,7	-
Ідало	1.14,0	13,35	4	15	13	61,5	-	3	1	3	23,1	1
Бьєсоло	1.16,3	43,26	сп.	12	7	100,0	1	4	1	4	57,1	1
Дахір де Прелонг	1.12,6	20,65	сп.	5	4	50,0	-	-	-	-	-	-
Ін Лав Віз Ю	1.10,2	61,44	сп.	3	2	100,0	1	1	-	-	-	-
Пассвورد	1.14,3	49,91	сп.	1	1	100,0	-	1	-	-	-	-
<i>Усього</i>	<i>1.13,9</i>	<i>43,72</i>	-	<i>234</i>	<i>175</i>	<i>69,7</i>	<i>5</i>	<i>41</i>	<i>12</i>	<i>28</i>	<i>16,0</i>	<i>4</i>
Американська стандартbredна												
Костелло	1.18,1	100,0	15	130	125	68,0	4	20	7	31	24,8	2
Аспарагус	1.20,3	100,0	9	79	34	76,5	5	4	1	9	26,5	-
Фігаро	1.18,1	100,0	8	45	39	79,5	3	4	3	6	15,4	-
Джиллс Краун	1.14,1	100,0	сп.	20	15	73,3	2	4	2	4	26,7	2
Рей Ганн	1.10,6	100,0	3	20	17	29,4	2	1	1	1	5,9	-
Кіллер Ганвер	1.12,5	100,0	сп.	10	7	100,0	-	2	4	3	42,9	2
Нансачтінг	1.11,3	100,0	сп.	6	2	-	-	1	-	-	-	-
Фріскі Флірт	1.13,2	100,0	сп.	5	3	75,0	-	-	1	1	50,0	1
Ньюк іт Фредді	1.13,1	100,0	сп.	4	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Шег Мен	1.23,1	100,0	сп.	3	2	-	1	-	-	-	-	-
<i>Усього</i>	<i>1.15,4</i>	<i>100,0</i>	<i>35</i>	<i>322</i>	<i>243</i>	<i>69,1</i>	<i>17</i>	<i>37</i>	<i>19</i>	<i>57</i>	<i>23,5</i>	<i>7</i>

Кращими за якістю потомства та вищий вплив на показники роботоздатності російської рисистої породи мали такі французькі плідники як: Мінден, Монпельє, Карп Дієм. Досить вдалим виявилось використання спермопродукції таких плідників американської стандартбредної породи як: Кіллер ГанOVER, Джилл'с Краун, а також плідників Костелло та Рей Ганна. Останні два є діючими, але перспективним з них є тільки Рей Ганн, інший плідник Костелло майже не задіяний у відтворенні через поважний вік (25 років).

Слід також зауважити, що використання французьких плідників знижувало, згідно проведених досліджень, показники скоростиглості у молодняку російської рисистої породи на що вказує менша кількість рисаків 3-х років жвавіше за 2.13,0 хв.с. серед їх потомків (див. табл.3).

Нижчий рівень скоростиглості та менший відсоток рисаків класу 2.05 і жвавіше серед нащадків французьких плідників може бути пов'язаним із різною частотою стріваності алелів dk та cgm у їх потомстві. Так, за даними В. Е. Скоцика [2] вищою стріваністю алеля cgm характеризується генотип рисаків класу жвавості 2.05, а алелю dk – генотип рисаків класу жвавості 2.10 – 2.15. При цьому, як видно із таблиці 4, для російської рисистої породи, які є нащадками у різних поколіннях американських плідників, характерна висока частота алелю cgm – 0,5 та доволі низька алелю dk – 0,14. При цьому, як показали наші дослідження у молодняку від французьких плідників частота цих двох алелів має різні значення. Так, нащадки від Minden та від Carpe Diem характеризуються вищою, за середнє значення по породі, стріваністю алелю dk, при цьому навіть незалежно від рівня кровності за американською стандартбредною породою – відповідно у першого 4,74 % та у другого 59,23 %. А найвищою частотою алелю cgm характеризуються нащадки, отримані від Looping Sun (42,55%) та Intrepide Davril (30,55 %) (табл. 4). Останній є діючим плідником і має бути задіяний у селекційному процесі більш широко, з метою накопичення у породі алелю cgm, що сприятиме покращенню жвавості.

Таблиця 4. Генетична характеристика молодняку російської рисистої породи, отриманого від французьких плідників

Показники	n	bcm	d	dk	dg	cgm	de	ad
по породі	93	0,0806± 0,0015	0,0968± 0,0016	0,1398± 0,0019	0,0914± 0,0015	0,5000± 0,0027	0,5000± 0,0027	0,0161
Нашадки від Minden	23	0,1087± 0,0068	0,0000**	0,1957± 0,0086	0,0000**	0,4565± 0,0108	0,2174**± 0,0090	0,0000
Нашадки від Intrepide Davril	14	0,1071± 0,0110	0,1429± 0,0125	0,0357± 0,0066	0,5000**± 0,0179	0,5000± 0,0179	0,0357***± 0,0066	0,0000
Нашадки від Looping Sun	13	0,0000**	0,0385± 0,0074	0,2308± 0,0162	0,0000**	0,5385± 0,0192	0,5000± 0,0192	0,0385
Нашадки від Biesolo	8	0,0625± 0,0151	0,0625± 0,0151	0,0625± 0,0151	0,2500± 0,0271	0,4375± 0,0310	0,0000***	0,0000
Нашадки від Carpe Diem	6	0,0833± 0,0230	0,0000**	0,3333± 0,0393	0,0000**	0,0833***± 0,0230	0,5000± 0,0417	0,1667

Примітка: ** - P>0,99; *** - P>0,999

Підсумовуючи результати проведених досліджень, щодо результатів використання атестованих плідників треба зазначити, що в цілому, в господарствах України на низькому рівні знаходиться культура вирощування жеребців. На це вказує той факт, що серед потоків більшості плідників за майже 9-13, а в деяких випадках і 15 – 18 років племінного використання не було отримано жодного продовжувача, через що деякі лінії неминуче відійшли "у матки". До інших недоліків ведення селекційної роботи із плідниками треба віднести: недостатню інтенсивність їх племінного використання, в деяких випадках по 4-6 кобил за сезон, що при низькому відсотку випробовуємого молодняку, який по декуди не перевищує 12,5 – 33,3 % від отриманих лошат, уповільнює швидкість їх оцінки за якістю потомства та прогрес породи в цілому.

Висновки: 1. Використання атестованих плідників рисистих порід дозволило збільшити кількість коней класу жвавості 2.10 у російській рисистій породі на 22,0 % , а класу жвавості 2.05 – на 7,8 %. При цьому, кращою якістю нащадків та більшим впливом на покращення жвавості по породі характеризуються атестовані плідники лінії Воломайта, що говорить про вищу їх племінну цінність.

2. В результаті племінного використання атестованих плідників відбулося звуження генеалогічної структури російської рисистої породи - були втрачені лінії Заморського Чуда, Лоу Гановера та Фанданго які пішли "у матки".

3. Найбільш перспективними для подальшої роботи із лінією Воломайта як за якістю потомства так і за власною продуктивністю є такі плідники: Графік 1.57,6, Гайдук 2.02,6, Камін 2.01,2, Гоготун 2.00,0, але у корегуючих підборах до кобил із правильною будовою кінцівок, Порядок 1.59,3; в лінії Скотланда: Регістр 2.01,3, Мотив 2.01,6, Прогрес 2.00,3, Карфаген 2.00,4, Діалект 2.05,6. Дослідження показали, що досить вдалим виявилось використання спермопродукції таких плідників американської стандартбредної породи як: Кіллер Гановер 1.56,2, Джилл'с Краун 1.57,1, а найбільш перспективним для подальшої селекційної роботи є плідник Рей Ганна 1.52,9. Кращими за якістю потомства та вищий вплив на показники роботоздатності російської рисистої породи мали такі французькі плідники як: Мінден, Монпельє, Карп Дієм 1.13,4.

4. З метою покращення показників роботоздатності, у селекційній роботі з російською рисистою породою, більш бажаним є використання плідників американської стандартбредної породи високої якості. Використання французьких плідників може бути додатковим, але з обов'язковим генетичним контролем за накопиченням та зміною стріваності у їх нащадків, а відповідно і в породі, небажаного алелю (dk), який знижує показники роботоздатності коней. Тому, для більш раціонального та ефективного використання імпортного генофонду, важливо розробити загальнодержавну програму удосконалення російської рисистої породи на основі якої провести обґрунтовану закупівлю кращих його представників.

Список використаних джерел

1. Кравченко Н. А. Разведение сельскохозяйственных животных / Н. А. Кравченко. – Москва: Колос, 1973. – С. 305 – 345.
2. Коневодство: [Учебное пособие / Н. Н Пономаренко., В. А. Пасечник., Н. В. Черный.] – Харьков: Эспада, 2009. – с. 135 – 155.
3. Збірник нормативно-правових актів з конярства / під ред. Згара К.К. – Київ, 2011. – 236 с.
4. Урусов С. П. Книга о лошади / С. П. Урусов. – М.: Центрполиграф, 2000. – 1020 с.
5. Фомин А. Резвость русско-французских помесей / А. Фомин, В. Калашников // Коневодство и конный спорт. – 1975. – № 4. – С. 12 – 13.
6. Інтер'єр сільськогосподарських тварин: [Навч. посібник / Й. З. Сірацький, Є. І. Федорович, Б. М. Гопка та ін.] – К.: Вища освіта, 2009. – С. 229 – 230.

References

1. Kravchenko NA. Breeding of farm animals. Moskva: Kolos, 1973. 305 – 345.
2. Horse breeding [Teach. guide. NN Ponomarenko., VA. Pasechnik., NV. Chernyj.] Khar'kov: Jespada, 2009. 135 – 155.
3. Collection of legal acts in horse breeding. Ed. by Zgara KK. Kyiv, 2011. 236.
4. Urusov S P. A book about horses. M.: Centrpoligraf, 2000. 1020.
5. Fomin A, Kalashnikov V. Tittup of Russian-French cross-breeds. Konevodstvo i Konnyj Sport. 1975. 4: 12 – 13.
6. Sirac'kij JZ, Fedorovich EI, Gopka VM et al. Interior of farm animals: Teach. guide. K. : Vishha osvita, 2009. 229 – 230.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АТТЕСТОВАННЫХ ЖЕРЕБЦОВ РУССКОЙ РЫСИСТОЙ ПОРОДЫ И ИМПОРТНОГО ГЕНОФОНДА ПРИ РАБОТЕ С НЕЙ

Корниенко А. А., Алещенко О. А
Институт животноводства НААН

Ключевые слова: жеребцы, генетический профиль, російська рысистая, плідники, линия, резвость

В статье представлены результаты племенного использования аттестованных производителей рысистых пород. От большинства из них получено несколько ставок, что позволяет сделать определённые выводы об их племенной ценности. Поэтому проведение анализа эффективности их использования является актуальным.

Условия и методика проведения исследований. Для проведения индивидуального анализа эффективности и результативности использования аттестованных жеребцов были изучены следующие показатели: количество покрытых кобыл и полученных жеребят; процент испытанных жеребят; количество зачисленных потомков в производящий состав, в том числе аттестованных сыновей. Материалом для исследований служили данные первичного племенного учета (форма 8-к, форма 10-к), результаты ипподромных испытаний рысистого молодняка, результаты имуно-генетической экспертизы.

Результаты исследований. Установлено, что использование аттестованных производителей линии Воломайта способствовало увеличению в породе количества рысаков класса резвости 2.10 и 2.05, соответственно на 24 % и 8,4 %, а представителей этой линии в генеалогической структуре на 11,6 %. Наибольшее влияние на формирование производящего состава оказали такие производители как: Сюрприз, Камин, Гумин, Приморск, Глиссер и Гименей. Использование аттестованных производителей линии Скотланда способствовало увеличению количества рысаков класса 2.10 и 2.05 в породе, соответственно на 18,9 % и 5,5 %, а представителей этой линии в генеалогической структуре на 9,6 %. Наибольшее влияние на формирование производящего состава породы имели жеребцы: Пересвет, Голос и Географ. В ходе исследований установлено, что в последние годы в селекционной работе с русской рыистой породой в Украине все чаще применяют вводное скрещивание с французской рыистой породой. Такая популярность объясняется желанием замены отсутствия классных производителей американской стандартбредной породы. Ведь большинство французских производителей являются потомками выдающихся жеребцов американской стандартбредной породы, происходят из наиболее прогрессивных американских линий, имеют кровность по американской стандартбредной породе от 42,03 % (Люпин Сан), 65,7 % (Иллико Престо), 69,44 % (Ин Лав Виз Ю) до 90,04 % (Монпелье). При этом исследования показали, что использование французских жеребцов снижает показатели скороспелости, а также в их потомстве меньше рысаков класса 2.05, в сравнении с американскими производителями, что связано с накоплением в популяции русской рыистой породы, при их использовании аллеля dk.

Выводы. В результате использования аттестованных производителей произошло сужение в генеалогической структуре: увеличилось количество представителей линий Воломайта и Скотланда; ушли «в матки» линии Заморского Чуда, Лоу Гановера, Фанданго. Наиболее перспективными для дальнейшей работы как по собственной продуктивности, так и по качеству потомства являются: График 1.57,6, Гайдук 2.02,6, Камин 2.01,2, Гоготун 2.00,0, но только в корректирующих подборках к кобылам с правильной постановкой конечностей, Порядок 1.59,3, Регистр 2.01,3, Мотив 2.01,6, Прогресс 2.00,3, Карфаген 2.00,4, Диалект 2.05,6. В работе с русской рыистой породой Украины более желательным является использование производителей американской стандартбредной породы. При использовании французских производителей необходимо вести генетический контроль за накоплением и изменениями встречаемости аллели dk.

EFFECTIVENESS OF USE OF CERTIFIED STALLIONS OF BREED 'RUSSKAYA RYSISTAYA' AND IMPORT GENE POOL WHEN WORKING WITH IT

Kornienko AA, Aleschenko OA
Institute of Animal Husbandry of NAAS

Keywords: *stallions, genetic profile, Russkaya Rysistaya, begetters, tittup*

The article presents the results of pedigree using certified begetters of trotting breeds. For most of them, several entries were received, which allows drawing some conclusions about their breeding value. Therefore, analysis of the effectiveness of using them is relevant.

Conditions and Methods of Research. To carry out the analysis of individual effectiveness and performance of the use of certified stallions the following parameters were evaluated: the number of bred mares and foals obtained; percentage of tried foals; the number of offspring enlisted as breeding stock, including certified sons. The study material was the primary breeding records (Form 8-K, Form 10-K), the results of hippodrome tests of young trotters, and the results of immune-genetic examination.

Results of Research. It was found that the use of certified begetters of Volomayta line contributed to increase in the number of trotters with tittup of 2.10 and 2.05 in the breed by 24% and 8.4%, respectively, and in the number of representatives of this line in the genealogical structure by 11.6%. Begetters Syurpriz, Kamin, Gumin, Primorsk, Glisser and Gimenez had the greatest influence on the formation of the reproducing composition. Use of certified begetters of line 'Scotlanda' contributed to increase in the number of trotters 2.10 and 2.05 in the breed by 18.9% and 5.5%, respectively, and in the number of representatives of this lines in the genealogical structure by 9.6%. Stallions Peresvet, Golos and Geograf had the greatest influence on the formation of the reproducing composition of the breed. The study found that in recent years in breeding work with breed 'Russkaya Rysistaya' admixture of new blood from breed 'Trotteur Français' was increasingly used in Ukraine. Such popularity is attributed to the desire to replace the lack of good American Standardbreds. The majority of French begetters are offspring of prominent Standardbreds, come from the most advanced American lines and are characterized by pureness of Standardbred breed from of 42.03% (Lupin San), 65.7% (Illico Presto), 69.44% (In Love With You) to of 90.04% (Montpellier). The study showed that the use of French stallions reduced maturing rate and that there were fewer trotters 2.05 in their offspring compared with American begetters, which was due to accumulation of dk allele in the population of breed 'Russkaya Rysistaya'.

Conclusions. The use of certified begetters narrowed the genealogical structure: the number of representatives of lines 'Volomayta' and 'Scotlanda' increased, and males of lines 'Zamorskoye Chudo', 'Lowe Hanover', and 'Fandango' are not used as begetters any longer. The most promising for further work both by their own productivity and by the quality of their offspring are the following animals: Grafik 1.57,6, Hayduk 2.02,6, Kamin 2.01,2, Gogotun 2.00,0, but only with correct selection of mares with correct position of extremities, Poryadok 1.59,3, Registr 2.01,3 Motiv 2.01,6, Progress 2.00,3, Karfagen 2.00,4, and Dialekt 2.05,6. Use of Standardbreds is more desirable in working with breed 'Russkaya Rysistaya' in Ukraine. When using French begetters, it is necessary to maintain genetic control of accumulation dk allele and changes in its frequency.